
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

היבטיים מרחביים של החברה הפלסטינית בישראל - 40252

תאריך עדכון אחרון 06-05-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: גאוגרפיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): מאיסה תותרי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: maisatotry@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הישובים הפלסטינים בישראל התפתחו, בדומה לשאר המדינות הערביות במזרח התיכון, על פי קודים תרבותיים מרחביים המותאמים לתנאים הסביבתיים והחברתיים במקום. המבנה המסורתי של הישובים הפלסטינים בישראל התפתח באופן צנטריפוגלי מהגלעין ההיסטורי החוצה. המרקם הבנוי בישובים הפלסטינים התפתח סביב הגלעינים לאחר קום המדינה ועד סוף שנות התשעים והושפע משינוי באופי הבעלות בקרקע, תהליכי מודרניזציה ומדיניות תכנון קולוניאלית. לאחר שנות האלפיים התחילו מוסדות התכנון להאיץ תכניות מתאר מקומיות בישובים הפלסטינים ועקב כך נוצרו שכנות חדשות על פי חוקי התכנון והבנייה הישראליים.

התכנון המתארי שינה את תהליך קבלת החלטות המסורתי בנוגע לבנייה בישובים הפלסטינים בישראל. מהסכמים בין הדיירים השכנים, בכפוף למערכות הקניין המסורתיות ולמנהגים מקובלים, עבר המוקד של קבלת ההחלטות להסכמת הרשויות המקומיות לתוכניות של יחידים ולשליטה התכנונית הישראלית. שינוי זה הביא מצד אחד לאיבוד מרחבים וותיקים חיוניים שנוצרו בהתאם לנורמות חברתיות ומנהגים מקומיים ואשר מפוקחים על ידי התושבים, ומצד שני להיווצרותם של מרחבים חדשים ומנוכרים שנשלטים על ידי הרשויות המקומיות ואינם מהווים מרחבים בטוחים בני שימוש.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בקורס נסקור שלוש תיאוריות מרכזיות שעוזרות להבין את המרחב בישובים הפלסטינים והן המרחב האפור, שפת הדפוסים ומורכבות עירונית. בנוסף, נסקור את הסוגיות התכנוניות הקונקרטיות העוסקות במרחב בישובים אלה.

דרישות נוכחות (%) :

חובה

שיטת ההוראה בקורס:

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. החברה הפלסטינית בישראל - מאפיינים סוציו-אקונומיים, היסטוריים וגאופוליטיים
2. קודים מרחביים ושפת הדפוסים
3. קולוניאליזם התיישבותי והמרחב האפור
4. מורכבות עירונית והתפתחות המרחב בישובים הפלסטינים בישראל
5. תמורות בתפקוד והתנהלות המרחב הציבורי בישובים הפלסטינים בישראל
6. סיור בישוב ערבי

חומר חובה לקריאה:
Yiftachel, O. (2009) Theoretical notes on 'Gray cities': the coming of urban apartheid?. *Planning Theory* 8(1): 88-100.

Talen, E. (2009)
Design by the Rules, Journal of the American Planning Association, Vol. 75, No. 2,
Spring 2009

Alfasi, N. and Portugali, J. (2004) *Planning Just-in-Time versus Planning Just-in-Case*,
Cities 21, 29-39

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי:
מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה / סמינר / פרוסמינר / הצעת מחקר 45 %
מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה 10 %
נוכחות / השתתפות בסיוור 20 %
אחר 25 %

מידע נוסף / הערות: